

VISCA LA REPÚBLICA!

14 d'abril de 1931
90 anys

Memòria en xarxa,
exposició compartida
#República90Anys

17 DE SETEMBRE—31 D'OCTUBRE DE 2021

VISCA LA REPÚBLICA! RECUPEREM UN BOCÍ DE LA NOSTRA HISTÒRIA

Joan Miquel Llodrà, historiador de l'art

Marianne, una al·legoria universal

Després de la Revolució Francesa es cercà una imatge identificadora que s'oposés a la de la monarquia. El 1792, l'endemà de la proclamació de la República, la Convenció va decretar que França seria representada oficialment amb la figura d'una dona vestida a l'antiga, dempeus, amb un barret frigi i sostenint a la mà dreta una espiga, entre d'altres símbols clarament manllevats de l'Antiguitat. Era el primer pas cap al que, després d'una complexa i controvertida història estudiada per l'historiador francès Maurice Agulhon, acabà esdevenint el símbol de la Marianne o la República, una de les icones més universalment reproduïda per exemplificar les revolucions polítiques i socials del segle XIX.

Des de mitjan del vuit-cents — especialment des de la Revolució del 1868, *La Gloriosa*—, la premsa espanyola va encarregar-se d'anar difonent la figura d'aquesta matrona, l'ideal polític de llibertat, igualtat i fraternitat, una efígie que seria posteriorment adoptada i compartida pels republicans d'arreu del món, així com *La Marsellesa* o l'himne de Garibaldi. N'és testimoni el bust en guix policromat al voltant del qual versa aquest escrit i que en el seu moment va presidir la sala de juntes del Centre Republicà Federal d'Arenys de Mar. Per primera vegada, després de quasi seixanta anys arraconada en unes golfes, aquesta escultura s'exhibeix públicament al Museu d'Arenys de Mar.

Anonyme, *Le Triomphe de la République*, 1875
Musée Carnavalet du Paris

El Centre Federal d'Arenys de Mar

Federals, entre els quals algun arenyenc, amb el retrat de Pi i Margall.
Fotografia de Joan Enric Torrent.

En espera d'un estudi documental més aprofundit, són poques les dades que es poden aportar sobre el que va ser un dels punts de trobada i reunió dels republicans federals arenyencs. Amb tot, cal dir que el seu record va romandre fins fa ben poc en la memòria col·lectiva del poble, donat que els descendents dels seus conserges —el taper Joaquim Tàpies i la seva dona, Tereseta Josep— foren reconeguts sempre amb el sobrenom d'*Els Federals*. Casualitat o no, qui sap si una de les narracions curtes de Salvador Espriu, *Conversió i mort d'en Quim Federal*, inclòs al llibre *Ariadna al laberint grotesc* (1935), s'inspira en la figura de qui regentà l'entitat que ens ocupa.

La premsa local, comarcal i provincial de l'època fa referència a aquest Centre Federal, com altres entitats arenyencs, ben actiu en tota mena de causes socials i polítiques. Un primer emplaçament, el 1891, sembla que fou una fonda del carrer de Munt, però no és fins l'any 1919 que el podem ubicar en el que avui són els números 20 i 22 del carrer de l'Església. El temps d'estada allí és difícil de precisar tot i que el fet de que la casa no fos assaltada durant la Guerra Civil ni que els que hi vivien no tinguessin mai por de que així fos ens porta a pensar que el local es devia haver clausurat bastants anys abans de l'inici del conflicte. De fet, l'industrial taper Joan Torrent Montasell, un dels arenyencs —segons testimonis— que podem vincular a *cals Federals*, republicà fins al moll de l'os i pare de qui, durant la Segona República, fou alcalde d'Arenys de Mar per a Esquerra Republicana de Catalunya, Josep Torrent Oliver, el 1931 ja apareix vinculat al Centre Catalanista Republicà obert als baixos de la Sala Mercè.

El Centre Federal d'Arenys de Mar, esbarjo i política

El bust de la República del Centre Federal d'Arenys de Mar

Són els germans Teresa i Joaquim Tàpies Bussalleu, néts de Joaquim i Tereseta, qui més notícies en forma de records i anècdotes ens aporten de *cals Federals*. Una bandera republicana penjada del balcó i una porta guarnida de vitralls donaven la benvinguda als visitants. El cafè s'obria a les dues primeres sales de la planta baixa: algunes de les taules rectangulars de marbre i potes de ferro colat encara es conserven a l'eixida de la casa. Al fons de la sala hi havia una barra i oberta al mur una gelosia —encara avui visible— que permetia controlar l'entrada i sortida de la clientela des de la cuina.

Era al primer pis, a la sala amb balconada que mira al carrer de l'Església, on es trobava la sala de juntes, amb una gran taula central aprofitada posteriorment en un local de l'Agrupament Escolta Sant Francesc. Una fornícula al mig d'aquest saló hostatjava el bust de la República que tenim al davant.

En el mateix espai, un moble llibreria amb portes de vidre acollia una bona quantitat de llibres. Tot i que els més valuosos van ser venuts per a fer més passadora la postguerra, encara se'n conserven una vintena, entre els quals obres de temàtica política de Pi i Margall, i altres de literàries de Víctor Hugo, Émile Zola o Lev Tolstoi, a banda d'uns volums amb exemplars de *La Ilustración Republicana Federal*.

Alguns llibres van marcats amb uns segells corporatius amb un delta central amb el dibuix d'un barret frigi i el lema de la Revolució Francesa. Al costat d'aquesta sala, una gran estança mena cap a la porta del terrat que, segons sembla, fou el lloc per on el Noi del Sucre, unes setmanes abans de ser assassinat el 1923, va poder fugir de la policia.

La presentació en societat d'aquest bust, emmarcada en la mostra *Memòria en Xarxa* produïda per la Diputació de Barcelona i que commemora el 90è aniversari de la proclamació de la II República, és una aportació més a la recuperació de la memòria històrica i d'una part del patrimoni historicoartístic arenyenc.

Bibliografia

Amat i Teixidó, Jordi, "Efemèrides d'Arenys de Mar: el dietari de Jacint Arxer (1931-1936)", Sessió d'Estudis Mataronins, 2014, Núm. 30, pp. 317-349

Arxer, Jacint, Torres; Estanislau, *La Guerra Civil a Arenys de Mar*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999

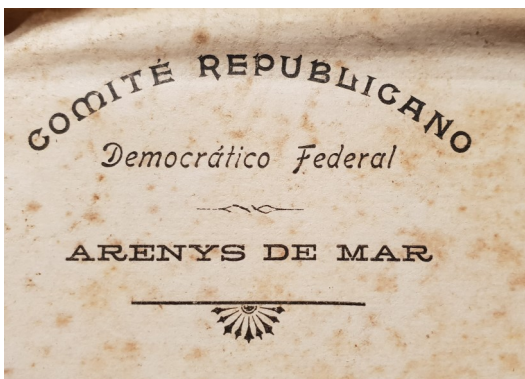
Esprui, Agustí, *Memòries del notari Esprui*, Crea't Edicions, Arenys de Mar, 2018

Nogueras, Pere, *Renoms d'Arenys de Mar i altres noms propis*, Arenys de Mar, 1991

Sánchez Collante, Sergio, "La construcción simbólica del republicanismo español en el Sexenio Democrático", *Investigaciones históricas. Época moderna y contemporánea*, Valladolid, 2017, pp. 132-174.

Publicacions periòdiques

La Costa de Llevant, Arenys i Sa Comarca, *El Diluvio*, *El Poble Català*

Llibres i membret del Centre Federal d'Arenys de Mar